

From: "5.1.2.e"
Sent: Mon, 22 Jan 2024 15:09:09 +0100
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@provincie-utrecht.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@provincie-utrecht.nl>
Cc: "5.1.2.e" <5.1.2.e@provincie-utrecht.nl>
Subject: overleg zoogdiervereniging en NH onderbouwing in gang zetten monitoring tweede territorium
Attachments: 22-1-2024 Overleg probleemsituatie wolf.docx

Hoi 5.1.2.e en 5.1.2.e

In de bijlage mijn aantekeningen n.a.v. het overleg vanochtend. Zoals ik al met 5.1.2.e besprak denk ik niet dat wij eraan ontkomen om het ook a.s. maandag in het PO te agenderen.

Ik zal het onderwerp alvast aankondigen in IBabs (hoe noemen we het?: Update probleemsituaties wolf – nieuw advies vangen en zenderen Zoogdiervereniging). En wil wel een opzet voor het memo maken op basis van die van afgelopen jaar bij het advies van de Zoogdiervereniging.

Ik heb 5.1.2.e nog even gebeld, hij deelt onze zorgen over haalbaarheid en resultaten. Hij legt het advies van de Zoogdiervereniging a.s. maandag informierend aan zijn Gedeputeerde (Jelle Beemsterboer) voor. Maar gaf ook aan dat het in zijn optiek alleen haalbaar is als zowel N-H als wij meedoen.

Groeten 5.1.2.e

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@provincie-utrecht.nl>
Verzonden: maandag 22 januari 2024 13:31
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@provincie-utrecht.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@provincie-utrecht.nl>
CC: 5.1.2.e <5.1.2.e@provincie-utrecht.nl>
Onderwerp: FW: onderbouwing in gang zetten monitoring tweede territorium

Hoi 5.1.2.e
Dit is een zijspoor, maar omdat het ook ter sprake kwam vanochtend. Ik heb nog geen kans gehad om hier op te reageren/rustig te lezen...

@5.1.2.e 5.1.2.e heeft vanochtend gesprek gehad met zoogdiervier / 5.1.2.e en NH over de wolf die weer heel speels is met allemaal honden in het Goois natuurreservaat. 5.1.2.e zal een overzicht maken van wat er gezegd is, en wat voor vervolg er moet komen. In elk geval in PO weer een en ander voorleggen aan Mirjam volgende week (op mijn naam).

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@zoogdiervereniging.nl>
Verzonden: donderdag 18 januari 2024 14:34
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@provincie-utrecht.nl>
CC: 5.1.2.e <5.1.2.e@provincie-utrecht.nl>
Onderwerp: Re: onderbouwing in gang zetten monitoring tweede territorium

Beste 5.1.2.e

De uitvoeringsorganisatie BIJ12 is in opdracht van de provincies verantwoordelijk voor het (laten) uitvoeren van de gecoördineerde organisatie van wolvenmonitoring in afstemming met de betrokken provincies, terreinbeheerders en vrijwilligersorganisaties. Deze wolvenmonitoring vloeit voort uit kaders die worden gesteld door de Habitatrichtlijn en het Interprovinciaal Wolvenplan.

De wolf is een beschermde soort op basis van de Habitatrichtlijn, bijlage 2 en 4. De Habitatrichtlijn vereist een zesjaarlijkse rapportage waarin op basis van monitoring zowel de verspreiding als het aantal volwassen individuen moet worden vermeld. Het beleid ten aanzien van wolvenmonitoring is voor Nederland vastgelegd in het wolvenplan dat is vastgesteld door het

Interprovinciaal Overleg (IPO, 2019), dat op dit moment wordt herzien en het Monitoringplan Wolf (5.1.2.e), 2019, paragraaf 1.1).

BIJ12 heeft de Zoogdierverseniging opdracht verleend om de monitoring van wolven in Nederland te coördineren. Deze monitoring bestaat uit passieve monitoring (het afhandelen van meldingen die binnenkomen) en actieve monitoring in zoekgebieden en territoria d.m.v. wildcamera's, het verzamelen van DNA-samples en het vastleggen van loopsporen. Ook maakt professionele advisering en/of ondersteuning van provincies en/of BIJ12 (op aanvraag) deel uit van de opdracht.

Actieve monitoring wordt gestart als een wolf langere tijd (meerdere weken) in een gebied wordt vastgesteld. Vanaf 8 mei is wolf GW3237m met DNA vastgesteld op de Utrechtse Heuvelrug (m.n. midden en noordelijk deel, ook NH). Vanaf 29 juni wordt ook wolf GW3425m met DNA vastgesteld op de Utrechtse Heuvelrug (m.n. midden en zuidelijk deel). Het zijn beide mannelijke individuen. De eerstgenoemde wolf is de wolf die dichtbij honden kwam en is met dit gedrag veel waargenomen via foto's. Van laatstgenoemde wolf is nog niet zoveel bekend. Deze is met DNA vastgesteld bij Langbroek, Zijderveld en Woudenberg (zie BIJ12 voortgangsrapportage wolf 21 december 2023). Er is een camera waar beide wolven regelmatig op zichtbaar zijn, al zijn wolven op camera niet met zekerheid te koppelen aan een individucode. Of er sprake is van overlap in leefgebied is nog niet bekend, maar moet blijken uit DNA van verzamelde uitwerpselen.

Om aan/afwezigheid en territorium van deze wolf te bepalen, en paarvorming/reproductie in de gaten te houden is actieve monitoring nodig. Daarom adviseren wij actieve monitoring van een tweede territorium op te starten.

5.1.2.e kan adviseren hoe kosten over provincies kunnen worden verdeeld.

hartelijke groet,

5.1.2.e

5.1.2.e

Zoogdierverseniging/Dutch Mammal Society

5.1.2.e

Toernooiveld 1 | 6525 ED Nijmegen
Postbus 6531 | 6503 GA Nijmegen
Mobiel: 5.1.2.e | Secretariaat: 024 - 741 0500

[Website](#) | [Twitter](#) | [Facebook](#) | [Instagram](#) | [LinkedIn](#)

Volg het laatste nieuws over zoogdieren: <https://www.zoogdierverseniging.nl/nieuwsoverzicht>

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@provincie-utrecht.nl>

Verzonden: woensdag 17 januari 2024 14:32

Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@zoogdierverseniging.nl>

CC: 5.1.2.e <5.1.2.e@provincie-utrecht.nl>

Onderwerp: onderbouwing in gang zetten monitoring tweede territorium

Hoi 5.1.2.e

Zou jij een korte onderbouwing aan kunnen leveren op de e-mail waarom er een tweede territorium gemonitord moet gaan worden?

Daarin in elk geval:

1. Vanaf wanneer en om welk individu gaat het
2. Welk gebied en in hoeverre wijkt dat af van het territorium dat nu al gemonitord wordt? Is er overlap?
3. Is het territorium deels gelegen in NH, en zo ja, hoe worden de kosten dan verdeeld over de twee provincies?

4. De grondslag dat dit de afspraak is vanuit het wolverplan (waar vinden we dit terug in het wolverplan/monitoringsplan?)

Als we dat hebben en we kunnen ons vinden in de argumentatie, dan kunnen we ermee aan de slag!

Groetjes

5.1.2e

De informatie in dit bericht is alleen bestemd voor de geadresseerde. Is dit bericht niet voor u bedoeld? Dan vragen wij u om de inhoud niet te gebruiken, maar ons te informeren door het bericht te beantwoorden en daarna te verwijderen. Alvast hartelijk bedankt voor uw hulp.

22-1-2024 Overleg probleemsituatie wolf

Aanwezig: 5.1.2.e (ZV), 5.1.2.e (ZV), 5.1.2.e (expert), 5.1.2.e, 5.1.2.e (N-H), 5.1.2.e (UT)

Zie filmpje Spanderswoud Hilversum. Niemand voelde zich onveilig, wel zwaar onder de indruk.

Duiding situatie 5.1.2.e focus van de wolf (GW 3237) ligt op de hond. De zwarte hond begint, wolf kijkt naar de hond, roepen van de baas lijkt de trigger om te gaan rennen, hond denkt leuk ik ren erachter aan. Risico is dat gedrag wolf ineens omslaat en de hond pakt. De wolf beschouwd de mensen als random objecten in landschap.

Risico zit hem in de herhaling en onvoorspelbaarheid, als een wolf een hond pakt overleeft deze het vrijwel zeker niet gezien bijkracht wolf.

Naast deze melding zijn er in de periode 16-2 t/m 20-1 nog diverse meldingen van toenadering wolf-hond. Van 5 meldingen is beeld en 5.1.2.e heeft 4 mensen ervan gesproken.

Niet alle meldingen komen bij Wolvenmeldpunt, er is sprake van een achterstand in informatie.

5.2.1

Wat is het verschil tussen nu en situaties afgelopen maanden:

- Feb/mrt is paartijd;
- Nu het moment van paarvorming;
- Daarom erg territoriaal
- Omdat deze wolf geen partner heeft zal hij meer interesse in teven hebben (dus vaker toenadering) en reuen als concurrentie zien (sneller aanvallen?).
- Gedrag honden en bazen is onvoorspelbaar.
- Gedrag van de wolf gaat niet over: nu de teef weg is zoekt hij weer opnieuw honden op.

Nieuws: er is recent een nieuwe teef in dit territorium gezien op camera's. Onbekend bij welk van de 2 mannetjes deze hoort.

Advies Zoogdiervereniging:

Inzet pootklemmen op plekken waar geen mensen komen bv ecoducten. Vergt voorbereiding en kan maar tot 1 april i.v.m. evt. welpen.

In heel Europa is dat de manier om wolven te vangen. Maar lastig dus ZV geeft geen garantie dat het lukt: in Duitsland lukt het in één jaar 1 à 2 maal om zo een wolf te vangen.

Vorbereiding voor deze methode kost tijd en veel werk (minimaal een maand als ze vandaag aan de slag kunnen): o.a. geurloos maken klemmen en voorbereidingen in veld (ingraven).

Dekken van een hond is doordat de wolf in dit geval een reu is een minder risico. De teef is dan de hond dus evt. kun je actie ondernemen stel dat er gedekt is.

Waarom aan de slag?

5.2.1

- Je laat als politiek zien dat je iets doet, ook als het in tussentijd misgaat.
- Voordeel van zender is dat je bij escalatie weet waar de wolf zit.

Stoppen met pogingen zodra er weer een teefje zich heeft gevestigd.

Actie m.b.t. communicatie in gebieden nodig (doet ZV niet): Spanderswoud is hondenlosloopgebied, TBO's zijn niet happig dit op te schorten.

Is er een mogelijkheid om een aanlijnadvies nog eens onder de aandacht te brengen bij de TBO's?

We moeten in communicatie uitgaan van territorium i.p.v. provinciegrenzen.

Klemmen staat niet op de ontheffing WNB van de ZV. Artikel aanpassen kan niet i.v.m. Omgevingswet?

Gelderland heeft destijds voor alle provincies de ontheffing geregeld. Zal dus nu ook weer via alle provincies moeten en kost dus veel tijd?

Een goede onderbouwing 'waarom klemmen' is van groot belang en moet erbij. De motivatie m.b.t. verdoving is hetzelfde als afgelopen zomer.

5.1.2.e informeert bij Gelderland of zij hierin iets kunnen betekenen.

Inschatting 5.1.2.e 5.1.2.b (5.1.2.e 5.1.2.b). 5.1.2.e geeft aan dat er binnen het budget bewegingsruimte moet zijn om te acteren op de actuele situaties.

Afspraken:

- 5.1.2.e belt met 5.1.2.e over de ontheffing.
- De ZV maakt een advies incl. prijsindicatie dat in Utrecht en Noord-Holland aan de Gedeputeerden kan worden voorgelegd. Uiterlijk woensdag laat 5.1.2.b weten of dit voor donderdag 12u lukt.
- Communicatie terreinbeheerders over de huidige situatie door Noord-Holland & Utrecht (mogelijkheden bespreken).

Als er niet binnen 2 weken met de uitvoering begonnen kan worden is het te laat, dan zou het pas in november opgestart kunnen worden.

Algemene opmerkingen:

Noord-Holland gaat met de rastersubsidie aan de slag. Opmerking 5.1.2.e provincies financieren dit zelf maar zou via Europa kunnen zoals in buurlanden het geval is. GLB, Leader en Live?

Het zou goed zijn als de provincies Noord-Holland en Utrecht zich gaan aansluiten bij de jaarlijkse Benelux wolf meeting.

From: "5.1.2.e"
Sent: Tue, 23 Jan 2024 11:01:50 +0100
To: "5.1.2.e" @zoogdiervereniging.nl" <5.1.2.e@zoogdiervereniging.nl>
Cc: "5.1.2.e" <5.1.2.e@provincie-utrecht.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@provincie-utrecht.nl>
Subject: vraag over st.v.z. evaluatie zenderen

Beste 5.1.2.e zojuist zijn we bijgepraat door 5.1.2.e over het gesprek van gisteren over de actuele situatie wolf. Wij spraken elkaar telefonisch op 29 november, ik heb toen een toelichting gegeven op de motivatie van onze bestuurder om te stoppen met het (laten) pogen de wolf te zenderen. Jij gaf op dat moment aan dat jullie het zenderen zouden gaan evalueren. Kun jij de stand van zaken van die evaluatie voor ons schetsen? Zijn er al bevindingen te delen? Alvast dank
Groet,

5.1.2.e

From: "5.1.2.e" <5.1.2.e@zoogdiervereniging.nl>
Sent: Wed, 24 Jan 2024 12:35:02 +0100
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@provincie-utrecht.nl>
Cc: "5.1.2.e" <5.1.2.e@provincie-utrecht.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@provincie-utrecht.nl>
Subject: Re: vraag over st.v.z. evaluatie zenderen

Ik stuur de uitkomsten van de evaluatie nog naar jullie, maar eerst moet ik het advies maken. Dus ik stuur het nog.

Groet, 5.1.2.e

Verzonden vanaf [Outlook voor Android](#)

From: 5.1.2.e <5.1.2.e@provincie-utrecht.nl>
Sent: Tuesday, January 23, 2024 11:01:50 AM
To: 5.1.2.e <5.1.2.e@zoogdiervereniging.nl>
Cc: 5.1.2.e <5.1.2.e@provincie-utrecht.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@provincie-utrecht.nl>
Subject: vraag over st.v.z. evaluatie zenderen

Beste 5.1.2.e zojuist zijn we bijgepraat door 5.1.2.e over het gesprek van gisteren over de actuele situatie wolf.

Wij spraken elkaar telefonisch op 29 november, ik heb toen een toelichting gegeven op de motivatie van onze bestuurder om te stoppen met het (laten) pogen de wolf te zenderen.

Jij gaf op dat moment aan dat jullie het zenderen zouden gaan evalueren.

Kun jij de stand van zaken van die evaluatie voor ons schetsen? Zijn er al bevindingen te delen?

Alvast dank

Groet,

5.1.2.e

De informatie in dit bericht is alleen bestemd voor de geadresseerde. Is dit bericht niet voor u bedoeld? Dan vragen wij u om de inhoud niet te gebruiken, maar ons te informeren door het bericht te beantwoorden en daarna te verwijderen.

Alvast hartelijk bedankt voor uw hulp.

Memo PO
Zenderen wolf Utrecht
4-9-2023

Onderwerp: Afschalen zenderen wolf in Utrecht

Naar aanleiding van een eerste probleemsituatie tussen wolf en hond afgelopen 29 juni zijn er conform het Interprovinciale Wolvenplan in gang gezet, waaronder het opstarten van de actieve monitoring.

De actieve monitoring houdt zaken in als: het opstarten van een nieuw (vrijwilligers)netwerk die de monitoring oppakt, camera's aanschaffen, maandelijkse coördinatie, rapportages verzorgen en zenderen. Dit om onder andere vestiging te kunnen vaststellen of uitsluiten. Bij12 verzorgt de administratie en de uitvoering doet de Zoogdiervereniging. Als provincie zorgen we voor de financiering.

Het proberen de wolf te zenderen heeft in lijn met het advies van de Zoogdiervereniging prioriteit gekregen. Behalve dat de wolf gevolgd kan worden via het zenderen is er tegelijk sprake van negatief conditioneren omdat de ermee gepaard gaande verdoving (zodat de zender aangebracht kan worden) een pijnprikkel geeft. Het is waarschijnlijk dat de wolf hierdoor een duidelijke relatie legt tussen hond-mens en gevaar en meer genegen is om afstand te bewaren.

Om de wolf te kunnen verdoven en vervolgens te zenderen is het noodzakelijk om de wolf binnen 30m te benaderen. Dit blijkt in de praktijk heel lastig. 31 augustus is er overleg met de Zoogdiervereniging geweest over het al dan niet voortzetten van de activiteiten om de Utrechtse wolf te verdoven en te zenderen.

De kosten voor de activiteiten over de periode 29 juni t/m 31 augustus 2023 bedragen 5.1.2.b

Hieronder de reactie van de Zoogdiervereniging op de besproken punten:

1) is er nog steeds sprake van ongewenst gedrag?

Er blijven incidenten zich voordoen. Er is bij al deze voorvallen geen sprake geweest van agressief gedrag van de wolf. De laatste 2 situaties waren in Noord-Holland.

- 10 mei wolf kijkt langdurig naar persoon met hond minder dan 30m.
- 8 juni Kozakkenput. Hond en wolf langdurig direct naast elkaar. Wolf schrikt van fietser en verdwijnt.
- 13 juni tussen Driebergen en Maarn, hond en wolf snuffelen enige tijd aan elkaar.
- 23 juni Austerlitz wolf langdurig binnen 30m van aangeliijnde honden
- 29 juni probleemsituatie hond Bram en wolf halen corrigerend uit naar elkaar
- 28 jul tweemaal binnen enkele meters van een jager op een hoogzit, die naar reeën fiepte,
- 17 aug op 7m van een wandelaar nabij een hondenkennel Amerongen,
- 28 aug naast een fotograaf bij bankje Westerheide Laren, Noord-Holland
- 29 aug recht op 5.1.2.e (degene die het verdovingsgeweer in het kader van het zenderen hanteert) en Goois Natuurreservaat boswachter 5.1.2.e af gegaloppeerd, afgewend na zaklamp schijnen, Noord-Holland.

Daarbij is er recentelijk een tweede wolf in de provincie Utrecht verschenen. Die is wat forser, heeft andere individuele kenmerken en is in de nacht van 25-26 aug op de Treekerwissel vastgesteld. Bijna

tegelijkertijd was onze wolf bij Westerheide, Laren NH. Eind september volgt de publicatie van de resultaten van het DNA-onderzoek en kan duidelijk over het aantal individuen in de provincie Utrecht gecommuniceerd worden.

2) Is dit ongewenst gedrag potentieel problematisch?

De Zoogdiervereniging is van mening dat er nog steeds risico is op escalatie.

3) Is de informatiebasis compleet?

Nee, we kennen het patroon van deze wolf nog steeds onvoldoende, maar we krijgen nu uit de livecamera's zicht op patronen, dit zijn open heideterreinen direct nabij twee ecoducten en een omheind heideterrein in Noord-Holland. Het is lastig om de wolf binnen 30m voor de loop te krijgen. Vanuit het project gezien komt het 'goede deel' van het seizoen er nu aan. Het gedane werk heeft opgeleverd dat we eerder dan DNA-resultaten het vermoeden van een tweede wolf hadden. Er zijn mogelijkheden om ze individueel in het veld te herkennen en daarnaar te handelen.

De wolf loopt ook in Noord-Holland, en daar hebben we geen zicht op met live-camera's.

4) welke maatregelen zijn passend bij het gedrag en risico?

De wolf blijft mensen met honden benaderen. Op enige manier deze wolf raken met een projectiel tijdens het geïnteresseerd zijn in een hond blijft de belangrijkste maatregel. Idealiter is dit met een verdovingspijl zodat de maatregelen opgevolgd kan worden via GPS-data.

5) wat is de verwachting voor de komende tijd?

Het meest intensieve deel van het project is afgerond: de voorbereiding en het plaatsen van de camera's. De vruchten kunnen worden geplukt als zich een gunstige gelegenheid voordoet, die gaat blijken uit de live-camera's en patronen die daarin te zien gaan zijn. Het goede seizoen komt eraan wat de kansen vergroot om de wolf te slim af te zijn: het blad gaat van de bomen waardoor beter zicht ontstaat, het wordt koud, dus de wolf moet meer bewegen om aan voldoende voedsel te komen en om zijn territorium te verdedigen omdat het paarseizoen eraan komt, hij komt daardoor vaker langs de camera's. Als je daarin de patronen herkent kan zich de gunstige situatie voordoen dat je de wolf op de juiste plek op het juiste moment kan opwachten.

Er moet rekening mee worden gehouden dat er nu twee wolven lopen, en dat de juiste wordt verdoofd. Individuele herkenning is van belang.

6) Voorstel van de Zoogdiervereniging

De Zoogdiervereniging zou gezien het blijvende ongewenste gedrag richting honden adviseren om het afgeschaalde project door te zetten, en de gunstige gelegenheid niet voorbij te laten gaan en de samenwerking met Noord-Holland op te zoeken.

De Zoogdiervereniging doet, op basis van het verzoek tot enigszins afschalen door de provincie Utrecht, het volgende voorstel:

Blijf intensief monitoren met livecamera's:

- live camera's blijven hangen (geen kosten)
- beelden van de livecamera's blijven bijhouden (6u per week * 5,12b euro = 5.1,2.b euro per week)
- onderhoud aan camera's bij storing (updates software, spin voor de lens, boom om), hopelijk kost dat geen tijd, maar het is elektronica (0-10u per maand, nacalculatie)
- zendersupport en projectleiding (1 uur per 2 wk en 4u per 2 weken).

Continueer de poging om te zenderen, maar pas de strategie aan. Dat kan op twee manieren:

Zenderoptie 1: verdoven/zenderen als een gunstige gelegenheid zich voordoet óf

Zenderoptie 2: verdoven/zenderen alleen max 3 dagen na probleemsituatie (wolf binnen 30m van hond/mens) (uren op nacalculatie)

Er zal hoe dan ook sprake zijn van minder kosten, omdat het intensieve deel van het project is geweest. Het is nu wachten op het goede moment, de vraag is of hierbij alleen wordt gehandeld direct na een probleemsituatie, of dat er wordt verdoofd op het moment dat een gunstige gelegenheid zich aandient.

Ambtelijk advies:

Risico's in het leven zijn nooit uit te sluiten. In de natuur is een van de risico's geconfronteerd te worden met wilde dieren die hun territorium en/of jongen verdedigen (bv. buizerds en meeuwen die duikvluchten of heel dreigend op je afkomen als je in de buurt komt van hun jongen). Tot op heden is het risico om aangevallen te worden door een wolf vrijwel nihil, met uitzondering van situaties waarbij de wolf aangevallen werd. De eerste meldingen betroffen interacties met een hond, een probleemsituatie, in de latere meldingen gaat het om mensen die een wolf tegenkomen. In een gebied waar een wolf voorkomt bestaat er nu eenmaal de kans om deze tegen te komen als je dat gebied als mens doorkruist, zeker als je dat in de nachtelijke of vroege ochtenduren doet. Dat is niet per definitie een probleemsituatie.

Nooit is helemaal uit te sluiten dat de wolf een hond of mens zou aanvallen. Maar, mede gezien de ervaring op de Hoge Veluwe met de vrije tamme wolf, die daar nu meer dan een jaar rondloopt en nog steeds geen agressief gedrag heeft vertoond, is ons advies om de poging tot zenderen af te schalen naar zenderoptie 2, dus in het geval van een probleemsituatie zoals genoemd in de interventierichtlijnen van BIJ12, maximaal 3 dagen de wolf opnieuw proberen te verdoven en te zenderen. Daarbij zouden wij het advies om de wolf intensief te volgen met livecamera's, opvolgen, voor in elk geval de maanden september en oktober. De kosten blijven dan beperkt: ongeveer 5.1.2.b euro per maand voor het camerawerk, plus poging tot zenderen bij elk incident. Kosten per incident ongeveer 5.1.2.b euro, waarmee de maandelijkse kosten naar schatting variëren van 10 tot 5.1.2.b euro. De kosten nu zijn ongeveer 5.1.2.b euro per maand (volgen op camera en poging tot zenderen).

Afhankelijk van toekomstige meldingen van incidenten zouden we later in het jaar nog een aantal weken de wolf intensiever kunnen laten volgen en proberen deze te verdoven en zenderen bij een gunstige gelegenheid (dus de werkwijze van de afgelopen weken), op het moment dat er meer zicht is doordat de bomen kaal zijn in de winter. Hiervoor kunnen we een nieuw evaluatiemoment eind oktober met de Zoogdiervereniging afspreken om op dat moment de noodzaak van intensief volgen vast te stellen.

Samenwerking met Noord-Holland

De wolf verblijft nu ook in Noord-Holland, waar hij twee probleemsituaties heeft veroorzaakt. Als provincie Noord-Holland de probleemsituaties onwenselijk vindt, kan het een gezamenlijk project worden en kunnen kosten worden gedeeld. De Zoogdiervereniging gaat dit melden bij Provincie Noord-Holland.

ONDERWERP	Vraagstuk zenderen n.a.v. nieuwe probleemsituatie wolf
NAAM PO	Landelijk Gebied
DATUM	29-1-2024
VAN	5.1.2.e
TELEFOONNUMMER	5.1.2.e
DOMEIN/OPGAVE	LLO
TEAM	NEL

Categorie	Ter besluitvorming
Kern van het advies	Er is opnieuw sprake van een probleemsituatie wolf – hond. Een situatie die ons eerder heeft doen besluiten, op basis van advies van de Zoogdiervereniging, te pogen de wolf te zenderen. Vervolgens is eind vorig jaar besloten deze poging te staken. Zie Bijlage (memo aan de cie. RGW). Het vraagstuk ligt nu opnieuw voor, nu er met name in Noord-Holland sprake is van waarschijnlijk dezelfde wolf (zelfde territorium) en vergelijkbare problematiek. Ook nu is het advies van de Zoogdiervereniging om te pogen de wolf te zenderen, zij het in een wat andere vorm, nl. het dier proberen te vangen via een pootklem. Noord-Holland staat hier ambtelijk voor open maar, voor zover ons bekend, is dit nog niet met de bestuurder besproken/ besloten. Ambtelijk zijn wij van mening dat onze eerdere motivering tot stoppen van zenderen nog staat. Er is in de tussentijd geen argument gekomen dat aanleiding geeft anders te besluiten. Ons advies is dan ook op dit moment niet mee te werken. Mede ingegeven door het eerdere bezwaarschrift waar we mee te maken hebben gehad en het feit dat het gebruik van klemmen (om wolven te vangen voor het zenderen) in de huidige ontheffing niet is toegestaan. Een vergunningsprocedure waarin een dergelijk middel wordt aangevraagd is complex en vergt tijd en zorgvuldigheid, van zowel de aanvrager (Zoogdiervereniging) als de beoordelaar (provincie). Wij adviseren tevens om na te gaan of wij een second opinion kunnen aanvragen bij bijvoorbeeld Wageningen Universiteit. Zij waren ook eerder betrokken bij zenderen. Gezien de gevoeligheid rond de wolf leggen we ons advies, in de toelichting nog nader geduid, graag voor aan de bestuurder. We horen graag hoe u dit ziet.
Financiële consequenties	Mocht er besloten worden tot zenderen dan zijn daar voor de provincie kosten van 5.1.2.b aan verbonden (volgens een eerste inschatting van de Zoogdiervereniging).

Relatie met andere portefeuilles	Niet in dit stadium, mocht er tot zenderen worden besloten dan is afstemming noodzakelijk met portefeuille commissaris Oosters, onder andere in verband met het eerdere bezwaarschrift van Animal Rights.
Beslispunt	1. Kennisnemen van deze nieuwe gevallen van probleemsituaties wolf - hond op het grondgebied van de provincie Noord-Holland en Utrecht. 2. Instemming om, gezien de meest actuele ontwikkelingen, het eerder genomen besluit om te stoppen met zenderen te handhaven? 3. Bij heroverweging een besluit om een nieuwe poging te doen, de nieuwe aanpak (met klemmen) voor de aankomende winter proberen gereed te hebben, Hiervoor aan de Zoogdiervereniging meegeven dat zij de aanvraag voor een aangepaste vergunning zorgvuldig moeten voorbereiden. Wellicht via de algemene vergunning van Gelderland maar verstandiger zal zijn via een aparte vergunning want de rechter zal kritisch tegenover een algemene vergunning staan.

Terugblik

Naar aanleiding van een eerste probleemsituatie tussen wolf en hond waar we in onze provincie mee te maken kregen op 29 juni 2023 zijn er conform het Interprovinciale Wolvenplan zaken in gang gezet, waaronder het proberen de wolf te voorzien van een zender (zenderen).

Afgelopen november is deze poging tot zenderen gestopt (zie Bijlage, Memo Commissie RGW 27-11-2023). De motivatie was dat, ondanks dat er een risico blijft op escalatie, de inzet niet het gewenste resultaat opleverde en dat de kans dat het wel zou lukken om de wolf binnen afzienbare tijd te zenderen, bijzonder klein was. De Zoogdiervereniging kon zich vinden in deze motivatie en gaf aan het verdoven en zenderen te gaan evalueren. Wij hebben zelf aangegeven het zenderen op te gaan voeren voor de agenda van de IPO-werkgroep wolven. Het is namelijk belangrijk om te bepalen, op basis van onze ervaring in Utrecht, of zenderen wel een goed onderdeel is van de aanpak.

Deze stap was onderdeel van de escalatieladders wolf-mens en wolf-hond in het Interprovinciaal Wolvenplan uit 2019. Een deel van dit wolvenplan heeft in april 2023 een update ondergaan, waaronder deze twee escalatieladders. Zenderen kan nog steeds onderdeel zijn van de algemene aanpak. Wij citeren: "Zo mogelijk kan uit monitoringsaspecten ook overwogen worden de wolf te vangen, te verdoven en te zenderen." Maar is niet meer expliciet onderdeel van de escalatieladders. Gezien de vrijwel onmogelijkheid om wolven te vangen en te zenderen, kunnen wij ons voorstellen dat we dit onderdeel nog verder afschalen in de nieuwste update die aangekondigd is voor 2024, of dat men in elk geval duidelijk maakt dat dit onderdeel alleen realiseerbaar is met vangmiddelen die op dit moment niet zijn toegestaan, en dat daarvoor een intensief vergunningsverleningstraject aan vooraf gaat.

Tegen het, met behulp van een verdovingsgeweer, vangen en zenderen van de wolf is eerder een handhavingsverzoek ingediend. Deze is destijds afgewezen. Tegen deze afwijzing is vervolgens een bezwaarschrift ingediend. Naar aanleiding van het besluit om deze acties te stoppen heeft de Stichting Animal Rights het bezwaar ingetrokken onder de toezegging dat men, mochten de vangacties worden hervat, hiervan op de hoogte gesteld zou worden. Een nieuw besluit zal vrijwel zeker leiden tot een bezwaar en een verzoek om voorlopige voorziening tegen de gewijzigde vergunning en mogelijk ook tot een nieuw handhavingsverzoek. Tevens verwachten we een WOO-verzoek ten aanzien van alle relevante documenten.

Januari 2024

De Zoogdiervereniging heeft contact met ons opgenomen omdat er in de week van 16 t/m 20 januari zeker vijf meldingen zijn gedaan van incidenten tussen opnieuw dezelfde wolf en een hond. Locatie van deze meldingen waren met name het Spanderswoud in Hilversum (Goois Natuurreservaat) maar er zijn ook meldingen vanuit Utrecht. Wij hebben hier (stand van zaken 23 januari) geen nadere informatie/berichten over gekregen en ook niet zelf gevonden.

De incidenten betreffen allemaal interacties met loslopende honden. Een aanlijnplicht zou ook kunnen helpen, eerder hebben de terreinbeheerders al aangegeven daar niet aan mee te willen werken. Zij werken wel mee aan publiekscommunicatie.

Ondanks dat er in geen van de gevallen sprake was van agressief gedrag naar de hond en de wolf de aanwezige mens(en) negeerde, is het risico op escalatie volgens de Zoogdiervereniging ditmaal groter dan afgelopen jaar. De reden die ze noemen is dat de paartijd van wolven in februari en maart valt en dat wolven daarom extra territoriaal zijn in verband met paarvorming. De Zoogdiervereniging stelt dat omdat deze wolf geen partner heeft, hij meer interesse in honden zal hebben (toenadering tot teven en reuen als concurrentie zien en wellicht sneller aanvallen). Het gedrag van honden en bazen is onvoorspelbaar en daardoor kan het van het ene op het andere moment ineens fout gaan.

Wolven in Utrecht

Er zijn op de Utrechtse Heuvelrug in elk geval, met zekerheid (DNA), twee mannelijke wolven. Daarnaast is er eind vorig jaar een tijdje een vrouwelijke wolf op de Utrechtse Heuvelrug geweest. Zij is afgelopen december doodgereden. In het gesprek afgelopen maandag gaf de Zoogdiervereniging aan dat er heel recent opnieuw een teef op de Utrechtse Heuvelrug gezien is op de camera's.

5 Februari volgen weer de resultaten van de nieuwe DNA-analyses, deze geven wellicht aanvullende informatie over de aanwezige wolven en hun territoria.

Advies Zoogdiervereniging

Vanwege de ontwikkelingen geeft de Zoogdiervereniging het advies aan de provincies Noord-Holland en Utrecht om deze wolf opnieuw te proberen te vangen en te zenderen. Gezien de eerdere ervaringen (verdoven lukt niet/ lijkt bijna onmogelijk) adviseren zij om de wolf dit keer te proberen te vangen met behulp van pootklemmen.

Vangen met klemmen is een veel gebruikte manier voor het vangen van wolven elders in Europa. Er is onder andere in Duitsland veel kennis over de methode beschikbaar maar de kans op succes is klein en de inspanningen groot.

Door de aanwezigheid van de wild camera's is er een goed beeld van de bewegingen van de wolf en ook is dit individu herkenbaar. In dit territorium zijn voldoende geschikte locaties (waar geen mensen komen) om met klemmen te kunnen vangen. Een belangrijk aandachtspunt is dat deze methode alleen toegepast kan worden tot 1 april of anders pas weer in het najaar. Dit in verband met de mogelijke aanwezigheid van pups.

Bestuurlijke gevoeligheid

De Zoogdiervereniging benadrukt dat het volgens hen een kwestie van geluk is dat er nog geen hond is gepakt door een wolf maar dat dat ieder moment kan gebeuren. Als een wolf een hond grijpt dan overleeft de hond dat vrijwel zeker niet. Zij zijn van mening dat je door het pogen een wolf te laten zenderen als politiek het signaal afgeeft dat je deze zorgen serieus neemt. Daarbij geeft een aangebrachte zender de mogelijkheid om de wolf te traceren als het mis gaat. NB Wij geven daarover graag mee aan de bestuurder dat we nog geen goede motivering hebben gehoord van de Zoogdiervereniging over waarom het nu wel zou kunnen lukken de wolf te zenderen en hoe zij de uitvoering met behulp van klemmen denken te gaan organiseren. Immers, voorbereiding daarvan vergt tijd en zorgvuldigheid, zal ongetwijfeld een voorlopige voorzieningsprocedure ingaan en wetende dat een dergelijke vergunning slechts tot 1 april ingezet kan worden, is het niet realistisch te denken dat deze vergunning dit voorjaar gebruikt kan worden.

We hebben navraag gedaan naar de aangekondigde evaluatie zenderen op basis van de eerste praktijkervaring in Utrecht, maar daar nog niet iets op terug gehoord. Betekent dus wellicht inderdaad een signaal maar waarschijnlijk een loos signaal.

Een ander bestuurlijk gevoelig punt dat we onder de aandacht willen brengen is het volgende. Voor de uitvoering van het IPO-wolvenplan en addendum, baseren we ons op de advisering vanuit vooral de Zoogdiervereniging. Wij zijn van mening dat deze adviezen op dit moment niet van dusdanige kwaliteit zijn dat we u op basis daarvan goed genoeg kunnen adviseren. Dit willen we gaan bespreken met BIJ12, het raamcontract met de Zoogdiervereniging loopt via BIJ12.

Ambtelijk advies

Ambtelijk is ons advies om, ondanks de door de Zoogdiervereniging genoemde risico's op escalatie, ons eerdere standpunt om te stoppen met het pogen de wolf te zenderen niet te herzien. Tevens is ons advies een second opinion aan te vragen omdat blijft dat we met een probleemsituatie te maken hebben.

De eerdere motivaties genoemd in het memo aan de commissie RGW van 27-11-2023 om het zenderen te stoppen zijn wat ons betreft nog steeds van toepassing. De resultaten van de evaluatie van het proces van zenderen door de Zoogdiervereniging zijn ons nog niet bekend. Het zenderen is nog niet in IPO-verband besproken (geagendeerd voor 27 februari). Pootklemmen zijn niet zomaar in te zetten als alternatief voor het verdoven.

De aanwezigheid van opnieuw een teef kan ertoe leiden dat de wolf zijn aandacht daar weer op richt. In november waren er nog veel meldingen over hond-wolf interacties in hetzelfde gebied als nu. In december was het erg rustig. Een verklaring zou de aanwezigheid van het teefje kunnen zijn en dat de wolf nadat zij was doodgereden weer opnieuw opzoek is gegaan naar een partner. Over deze teef is ons nu nog vrijwel niks bekend.

De Zoogdiervereniging geeft aan dat het wat betreft de periode tot 1 april alleen zin heeft als zij binnen 2 weken aan de slag kunnen en dat de vergunning daarbij nog moet worden aangepast. Hiervan durven we wel met zekerheid te zeggen dat dit niet haalbaar is.

Klemmen als vangmiddel zijn niet genoemd als toegestaan middel in de Gelderse onderzoeks ontheffing waar de Zoogdiervereniging gebruik van maakt. Het zijn op basis van de HRL en de Wnb verboden (a-selectieve) vangmiddelen. Voor het gebruik kan wel een omgevingsvergunning worden verleend maar deze zal, gelet op de status van dit middel, extra goed onderbouwd moeten worden.

Bijlagen

- Memo aan de commissie RGW van 27-11-2023
- Advies Zoogdiervereniging (volgt nog)

ONDERWERP	Vervolg - Vraagstuk zenderen n.a.v. nieuwe probleemsituatie wolf
NAAM PO	Landelijk Gebied
DATUM	5-2-2024
VAN	5.1.2.e
TELEFOONNUMMER	5.1.2.e
DOMEIN/OPGAVE	LLO
TEAM	NEL

Categorie	Ter besluitvorming
Kern van het advies	In het PO van 29 januari 2023 is de actualiteit rond nieuwe wolf-hond probleemsituaties en het advies van de Zoogdiervereniging om deze wolf opnieuw proberen te zenderen besproken. Op 5-2 bespreken we dit agendapunt verder naar aanleiding van contact met Noord-Holland (bestuurlijk), WENR (second opinion) en de Zoogdiervereniging (onthefing).
Financiële consequenties	Mocht er besloten worden tot zenderen dan zijn daar kosten van 5.1.2.b aan verbonden. Deze kosten zouden gedeeld kunnen worden met de provincie Noord-Holland.
Relatie met andere portefeuilles	Niet in dit stadium, mocht er tot zenderen worden besloten dan is afstemming noodzakelijk met portefeuille commissaris Oosters, onder andere in verband met het eerdere bezwaarschrift van Animal Rights.
Beslispunt	1. Kennisnemen van deze nieuwe gevallen van probleemsituaties wolf - hond op het grondgebied van de provincie Noord-Holland en Utrecht. 2. Instemming om, gezien de meest actuele ontwikkelingen, het eerder genomen besluit om te stoppen met zenderen te handhaven? 3. Bij heroverweging een besluit om een nieuwe poging te doen, de nieuwe aanpak (met klemmen) voor de aankomende winter proberen gereed te hebben, Hiervoor aan de Zoogdiervereniging meegeven dat zij de aanvraag voor een aangepaste vergunning zorgvuldig moeten voorbereiden. Wellicht via de algemene vergunning van Gelderland maar verstandiger zal zijn via een aparte vergunning want de rechter zal kritisch tegenover een algemene vergunning staan.

Terugblik

Naar aanleiding van een eerste probleemsituatie tussen wolf en hond waar we in onze provincie mee te maken kregen op 29 juni 2023 zijn er conform het Interprovinciale Wolvenplan zaken in gang gezet, waaronder het proberen de wolf te voorzien van een zender (zenderen).

Afgelopen november is deze poging tot zenderen gestopt (zie Bijlage, Memo Commissie RGW 27-11-2023). De motivatie was dat, ondanks dat er een risico blijft op escalatie, de inzet niet het gewenste resultaat opleverde en dat de kans dat het wel zou lukken om de wolf binnen afzienbare tijd te zenderen, bijzonder klein was. De Zoogdiervereniging kon zich vinden in deze motivatie en gaf aan het verdoven en zenderen te gaan evalueren. Wij hebben zelf aangegeven het zenderen op te gaan voeren voor de agenda van de IPO werkgroep wolven. Het is namelijk belangrijk om te bepalen, op basis van onze ervaring in Utrecht, of zenderen wel een goed onderdeel is van de aanpak.

Deze stap was onderdeel van de escalatieladders wolf-mens en wolf-hond in het Interprovinciaal Wolvenplan uit 2019. Een deel van dit wolvenplan heeft in april 2023 een update ondergaan, waaronder deze twee escalatieladders. Zenderen kan nog steeds onderdeel zijn van de algemene aanpak. Wij citeren: "Zo mogelijk kan uit monitoringsaspecten ook overwogen worden de wolf te vangen, te verdoven en te zenderen." Maar is niet meer expliciet onderdeel van de escalatieladders. Gezien de vrijwel onmogelijkheid om wolven te vangen en te zenderen, kunnen wij ons voorstellen dat we dit onderdeel nog verder afschalen in de nieuwste update die aangekondigd is voor 2024, of dat men in elk geval duidelijk maakt dat dit onderdeel alleen realiseerbaar is met vangmiddelen die op dit moment niet zijn toegestaan, en dat daarvoor een intensief vergunningsverleningstraject aan vooraf gaat.

Tegen het, met behulp van een verdovingsgeweer, vangen en zenderen van de wolf is eerder een handhavingsverzoek ingediend. Deze is destijds afgewezen. Tegen deze afwijzing is vervolgens een bezwaarschrift ingediend. Naar aanleiding van het besluit om deze acties te stoppen heeft de Stichting Animal Rights het bezwaar ingetrokken onder de toezegging dat men, mochten de vangacties worden hervat, hiervan op de hoogte gesteld zou worden. Een nieuw besluit zal vrijwel zeker leiden tot een bezwaar en een verzoek om voorlopige voorziening tegen de gewijzigde vergunning en mogelijk ook tot een nieuw handhavingsverzoek. Tevens verwachten we een WOO-verzoek ten aanzien van alle relevante documenten.

Januari 2024

De Zoogdiervereniging heeft contact met ons opgenomen omdat er in de week van 16 t/m 20 januari zeker vijf meldingen zijn gedaan van incidenten tussen opnieuw dezelfde wolf en een hond. Locatie van deze meldingen waren met name het Spanderswoud in Hilversum (Goois Natuurreservaat) maar er zijn ook meldingen vanuit Utrecht. Wij hebben hier (stand van zaken 23 januari) geen nadere informatie/berichten over gekregen en ook niet zelf gevonden.

De incidenten betreffen allemaal interacties met loslopende honden. Een aanlijnplicht zou ook kunnen helpen, eerder hebben de terreinbeheerders al aangegeven daar niet aan mee te willen werken. Zij werken wel mee aan publiekscommunicatie.

Ondanks dat er in geen van de gevallen sprake was van agressief gedrag naar de hond en de wolf de aanwezige mens(en) negeerde, is het risico op escalatie volgens de Zoogdiervereniging ditmaal groter dan afgelopen jaar. De reden die ze noemen is dat de paartijd van wolven in februari en maart valt en dat wolven daarom extra territoriaal zijn in verband met paarvorming. De Zoogdiervereniging stelt dat omdat deze wolf geen partner heeft, hij meer interesse in honden zal hebben (toenadering tot teven en reuen als concurrentie zien en wellicht sneller aanvallen). Het gedrag van honden en bazen is onvoorspelbaar en daardoor kan het van het ene op het andere moment ineens fout gaan.

Wolven in Utrecht

Er zijn op de Utrechtse Heuvelrug in elk geval, met zekerheid (DNA), twee mannelijke wolven. Daarnaast is er eind vorig jaar een tijdje een vrouwelijke wolf op de Utrechtse Heuvelrug geweest. Zij is afgelopen december doodgereden. In het gesprek afgelopen maandag gaf de Zoogdiervereniging aan dat er heel recent opnieuw een teef op de Utrechtse Heuvelrug gezien is op de camera's.

5 Februari volgen weer de resultaten van de nieuwe DNA analyses, deze geven wellicht aanvullende informatie over de aanwezige wolven en hun territoria.

Advies Zoogdiervereniging

Vanwege de ontwikkelingen geeft de Zoogdiervereniging het advies aan de provincies Noord-Holland en Utrecht om deze wolf opnieuw te proberen te vangen en te zenderen. Gezien de eerdere ervaringen (verdoven lukt niet/ lijkt bijna onmogelijk) adviseren zij om de wolf dit keer te proberen te vangen met behulp van pootklemmen.

Vangen met klemmen is een veel gebruikte manier voor het vangen van wolven elders in Europa. Er is onder andere in Duitsland veel kennis over de methode beschikbaar maar de kans op succes is klein en de inspanningen groot.

Door de aanwezigheid van de wild camera's is er een goed beeld van de bewegingen van de wolf en ook is dit individu herkenbaar. In dit territorium zijn voldoende geschikte locaties (waar geen mensen komen) om met klemmen te kunnen vangen. Een belangrijk aandachtspunt is dat deze methode alleen toegepast kan worden tot 1 april of anders pas weer in het najaar. Dit in verband met de mogelijke aanwezigheid van pups.

Bestuurlijke gevoeligheid

De Zoogdiervereniging benadrukt dat het volgens hun een kwestie van geluk is dat er nog geen hond is gepakt door een wolf maar dat dat ieder moment kan gebeuren. Als een wolf een hond grijpt dan overleeft de hond dat vrijwel zeker niet. Zij zijn van mening dat je door het pogen een wolf te laten zenderen als politiek het signaal afgeeft dat je deze zorgen serieus neemt. Daarbij geeft een aangebrachte zender de mogelijkheid om de wolf te traceren als het mis gaat. NB Wij geven daarover graag mee aan de bestuurder dat we nog geen goede motivering hebben gehoord van de Zoogdiervereniging over waarom het nu wel zou kunnen lukken de wolf te zenderen en hoe zij de uitvoering met behulp van klemmen denken te gaan organiseren. Immers, voorbereiding daarvan vergt tijd en zorgvuldigheid, zal ongetwijfeld een voorlopige voorzieningsprocedure ingaan en wetende dat een dergelijke vergunning slechts tot 1 april ingezet kan worden, is het niet realistisch te denken dat deze vergunning dit voorjaar gebruikt kan worden.

We hebben navraag gedaan naar de aangekondigde evaluatie zenderen op basis van de eerste praktijkervaring in Utrecht, maar daar nog niet iets op terug gehoord. Betekent dus wellicht inderdaad een signaal maar waarschijnlijk een loos signaal.

Een ander bestuurlijk gevoelig punt dat we onder de aandacht willen brengen is het volgende. Voor de uitvoering van het IPO-wolvenplan en addendum, baseren we ons op de advisering vanuit vooral de Zoogdiervereniging. Wij zijn van mening dat deze adviezen op dit moment niet van dusdanige kwaliteit zijn dat we u op basis daarvan goed genoeg kunnen adviseren. Dit willen we gaan bespreken met BIJ12, het raamcontract met de Zoogdiervereniging loopt via BIJ12.

Ambtelijk advies

Ambtelijk is ons advies om, ondanks de door de Zoogdiervereniging genoemde risico's op escalatie, ons eerdere standpunt om te stoppen met het pogen de wolf te zenderen niet te herzien. Tevens is ons advies een second opinion aan te vragen omdat blijft dat we met een probleemsituatie te maken hebben.

De eerdere motivaties genoemd in het memo aan de commissie RGW van 27-11-2023 om het zenderen te stoppen zijn wat ons betreft nog steeds van toepassing. De resultaten van de evaluatie van het proces van zenderen door de Zoogdiervereniging zijn ons nog niet bekend. Het zenderen is nog niet in IPO-verband besproken (geagendeerd voor 27 februari). Pootklemmen zijn niet zomaar in te zetten als alternatief voor het verdoven.

De aanwezigheid van opnieuw een teef kan ertoe leiden dat de wolf zijn aandacht daar weer op richt. In november waren er nog veel meldingen over hond-wolf interacties in hetzelfde gebied als nu. In december was het erg rustig. Een verklaring zou de aanwezigheid van het teefje kunnen zijn en dat de wolf nadat zij was doodgereden weer opnieuw opzoek is gegaan naar een partner. Over deze teef is ons nu nog vrijwel niks bekend.

De Zoogdiervereniging geeft aan dat het wat betreft de periode tot 1 april alleen zin heeft als zij binnen 2 weken aan de slag kunnen en dat de vergunning daarbij nog moet worden aangepast. Hiervan durven we wel met

zekerheid te zeggen dat dit niet haalbaar is.

Klemmen als vangmiddel zijn niet genoemd als toegestaan middel in de Gelderse onderzoeks ontheffing waar de Zoogdiervereniging gebruik van maakt. Het zijn op basis van de HRL en de Wnb verboden (a-selectieve) vangmiddelen. Voor het gebruik kan wel een omgevingsvergunning worden verleend maar deze zal, gelet op de status van dit middel, extra goed onderbouwd moeten worden.

Bijlagen

- Memo aan de commissie RGW van 27-11-2023
- Advies Zoogdiervereniging

MEMORANDUM

PROVINCIE :: UTRECHT

VERDER AFSCHALEN (STOPPEN) ZENDEREN WOLF

DATUM 23-11-2023
VAN 5.1.2.e
AAN PO LG
TELEFOONNUMMER 5.1.2.e
TEAM NEL

Naar aanleiding van een eerste probleemsituatie tussen wolf en hond afgelopen 29 juni zijn er conform het Interprovinciale Wolvenplan zaken in gang gezet, waaronder het opstarten van de actieve monitoring en het proberen de wolf te zenderen. Dit laatste om zijn gedrag en route te kunnen monitoren. Behalve dat de wolf gevolgd kan worden via het zenderen is er tegelijk sprake van negatief conditioneren omdat de ermee gepaard gaande verdoving (zodat de zender aangebracht kan worden) een pijnprikkel geeft. Het is waarschijnlijk dat de wolf hierdoor een duidelijke relatie legt tussen hond-mens en gevaar en meer genegen is om afstand te bewaren.

Om de wolf te kunnen verdoven en vervolgens te zenderen is het noodzakelijk om de wolf binnen 30m te benaderen. Dit blijkt in de praktijk heel lastig. 31 Augustus is er een eerste overleg met de Zoogdiervereniging geweest over het al dan niet voortzetten van de activiteiten om de Utrechtse wolf te verdoven en te zenderen. Tijdens het PO LG op 11 september jl is besloten om enkel t/m 3 dagen na een incident wolf-mens en wolf-hond of vee-aanvallen te blijven proberen de wolf te zenderen. Een afschaling ten opzichte van de eerste periode, waarin dit elke dag geprobeerd werd.

Op 14 november is er opnieuw overleg over de stand van zaken met de Zoogdiervereniging geweest. De Zoogdiervereniging geeft nu het advies om de activiteiten rondom verdoven en zenderen verder af te schalen. Er blijft een risico op escalatie, maar de inzet, zoals tot op heden uitgevoerd, levert niet het gewenste resultaat op. Verder afschalen, binnen het advies van de Zoogdiervereniging, houdt in dat de zender onderhouden blijft en het verdovingsgeweer startklaar, zodat het ingezet kan worden wanneer weersomstandigheden gunstiger zijn (bijvoorbeeld bij sneeuw waardoor de sporen van het dier makkelijker te volgen zijn) en incidenten en/of vee-aanvallen nog steeds met enige regelmaat voorkomen. Bij deze afschaling vervallen de camera's die live beeld leveren en iedere ochtend bekeken worden. De 10 camera's in het kader van de doorlopende passieve monitoring blijven actief, deze worden iedere 3 tot 6 weken uitgelezen (achteraf dus).

Ambtelijk geven wij het advies het pogen de wolf te verdoven en zenderen helemaal te stoppen. Hiervoor voeren wij verschillende motivaties aan. Hoewel eerder aan ons geschetst als een goed uitvoerbare methode blijkt de combinatie verdoven om te kunnen zenderen in de praktijk te moeilijk en niet het gewenste resultaat op te leveren. Verder is het sinds 10 oktober 'rustig' rond de wolf, hoewel dat niet persé een garantie geeft voor de toekomst. Eerder is wel door deskundigen (Zoogdiervereniging) aangegeven dat als het langer rustig is met incidenten (daarvoor werd een maand aangehouden), het kan zijn dat de wolf toch geleerd heeft. En als extra motivatie noemen we het verzoek dat er ligt om te wachten met zenderen tot er een beslissing op bezwaar daarover is genomen. Dit betreft het bezwaar van de stichting Animal Rights. In de praktijk betekent dit, gedurende de periode tot beslissing op bezwaar geen gebruik maken van de ontheffing.

Er is op dit moment voor het verdoven geen alternatief om vervolgens te kunnen zenderen. De deskundigen zijn, in het buitenland, kennis aan het opdoen over gebruik van klemmen. Dit is nog geen onderwerp geweest in de IPO wolvenwerkgroep. Maar wordt door ons opgevoerd voor de agenda. Het lijkt een kansrijke mogelijkheid maar de route om dit eventueel toe te gaan passen is een lange. Ook dit zal weerstand oproepen en het vergunning traject zal ook veel tijd vragen.

Voor wat betreft het bezwaar, onze motivatie wordt dun om het verdoven en zenderen door te zetten. Verstandiger is om akkoord te gaan met het verzoek om te wachten hiermee en dus zelfs om het niet langer op die manier te proberen.

Mochten we weer te maken krijgen met een incident dan volgen we weer de escalatieladder 2023, er is geen andere kapstok. We vragen dan weer opnieuw advies aan de Zoogdiervereniging.

[Interprovinciaal-wolvenplan-Addendum-2023-Interventie-richtlijnen.pdf \(bij12.nl\)](#)